inferiorem aedificii structura quidem et lapidis natura differre, sed ut nihil impediat quominus idem architectus utrumque opus fecerit (nam fornices cum basibus suis alio genere aedificationis factos esse consentaneum est atque fundamenta fornicibus subiecta), sequitur fundamentorum mensuram ita sumptam esse oportere, ut totum opus inscriptioni suppositum, tam pars superior ex Tiburtino lapide facta quam inferior ex calcareo, ea comprehenderetur, non comprehenderentur cava illa propter soli inaequalitatem hic illic expleta. Nam silicis vocabulo utrumque saxi genus recte significatur; altitudo autem aedificiorum *af solo*, id est a soli naturalis superficie computari solet exclusis si quae erant cavernis, quamquam ubi monti aedificium imponitur, superficies unde incipiat ambigi potest. Itaque repperi; nam ab inscriptione distant ima fundamenta circiter pedes Romanos XXXIII sive metr. 9.75. Id linea, quam formae Tuccianae inseri iusseram, ostenderet, nisi xylographi culpa omissa esset numero solo adscripto. Incidit autem in eum locum quem ratio requirit, nempe in ordinum plenorum extremum eum, cui inscriptus est numerus 0.65. — Quod si *fundamenta* structionem significant titulis suppositam, *muri* qui eis opponuntur ipsum aedificium significent necesse est supra titulos surgens. In enuntiato altero *in terram fundamentum est pedes altum XXXIII* singularis numerus ideo positus est, quod qui scripsit de eo tantum aedificii latere cogitavit, in quo titulus legitur fundamentique altitudinem indicat non quatenus in terra latet, ut Tuccio visum est, sed quatenus a solo aedificii sive ab inscriptione *in terram* porrigitur, id est ad solum naturale, potestque fieri ut in aedificii lateribus duobus quorum tituli perierunt mensurae diversae indicatae fuerint. *In terram ad idem exemplum quod supra terram silici* significat opinor id quod ex hac aedificatione *in terram* est, id est fundamentum, *ad idem exemplum* factum esse atque quod *supra terram* est, nempe *silice* sive lapide quadrato. Nam fundamentum consentaneum est oculis non ita patuisse ut ipsum aedificium patebat, itaque qua ratione factum esset, recte adscribebatur.

Aetas titulorum Sullana fere est. Censorum horum Ferentinatium parum certis argumentis Borghesius (apud Cavedonium *med. della Cirenaica, memoria di relig.* Mutinae 1843 t. 16 p. 316 = opp. 2, 400) priorem patrem fuisse coniecit consulis a. 711, alterum quaestorem a. 689 (Plutarch. Cat. min. 16), patrem autem M. Lollii M. f. cos. a. 733.

5839 extrinsecus in eodem latere aedificii, in quo est n. 5838, supra portam per quam itur in aedificii partem inferiorem. — In fronte portae parvae unde ascendebatur IVC. SAB.

M · LOLLIVS · C · F · A · HIRTIVS · A · F · CES · FVNDA
FACIVNDA · COERAVERVNT · EIDEMQVE · PROBAVERE

Recognovi. Est in vol. I n. 1163 et in tabula Ritscheliana LXVII B. Pomponius Laetus cod. Vat. 3311 f. 173 sua manu et apud Gammarum f. 74 n. 144, a quo pendent Iucundus Ver. f. 175; Petrus Sabinus cod. Marc. f. 247; Ligorius cod. Neap. l. 35 p. 264. De lapide Amadutius anecd. litt. 2, 466 n. 14 qui vidit a. 1773; Hoare *class. tour* 1, 309; Bunsen ann. inst. 1834 p. 144; inscr. Ferentin. a. 1843 n. 5, 3; Garruccius l. c.

1 CES (sic Laetus et Sab.; COS Iuc.) antiqui collocant post C·F.

5840 intus in aedificio eodem in epistylio portae, per quam ad cryptas aditus est. — Intus turrim arcis Ferentinatis POGG. similiterque ANTIQVI RELIQVI. — In scala Capitolii ubi redditur ius MARCAN. 81.

A · HIRTIVS · A · F · M · LOLLIVS · C · F · CES · FVNDAMENTA
FORNICES · FACIVNDA · COERAVERE · EIDEMQVE
PROBAVERE

Recognovi. Est in vol. I n. 1162 et in tabula Ritscheliana LXVII A. Exhibet Pomponius Laetus sua manu Vat. 3311 f. 173 et apud Gammarum f. 73′ n. 143. Aliunde Poggius in syll. n. 82 (cod. Vat. 9152 f. 37′; Rossi *le prime raccolte* p. 171; Henzen vol. VI parte I p. XXXIX) et eodem exemplo Parmensis cod. f. 103; Angelicanus D. 4. 18 f. 12′; Pandulphinianus f. 72′; Felicianus f. 159; Marcanova cod. Bern. n. 303, cod. Mut. f. 81′. 152; Ferrarinus Traiect. f. 103, Reg. f. 19′. 141′; Iucundus f. 175; Lilius f. 106; Petrus Sabinus cod. Marc. f. 247; Sanutus f. 133; Alciatus Feae f. 19; Choler f. 67; Peutinger cod. 527 f. 45′; Apianus 159, 2; Manutius orth. 421, 2; Ursinus de fam. Rom. p. 108; Grut. 166, 1 ex schedis Fulvii Ursini; Ligorius Taur. 8. Denuo ex lapide Hoare *class. tour* 1, 309; Bunsen ann. inst. 1834 p. 145; Marocco 5, 64; inscr. Ferentinates a. 1843 n. 5, 4; Garrucci l. c.

1 C·F] M·F Pogg. cum adseclis. — CES Pomp. Pogg. Marcan. (Mut. 81) Sab. San. et recentiores, CAES Parm. Ferr. (Trai., Reg. 19), COS Felic. (ante emendationem) Ferr. (Reg. 141) Iuc. Lil. Alc. Chol. Ap. Lig. Grut., COSS Felic. emendans Marcan. (Bern., Mut. 152). — 2 COERAVERE antiqui, hodie est COERAVER/.

5841 Ferentini rep. a. 1844 sub clivo, deinde apud Bonum. Hodie desideratur.

in latere:

dedicata
embr
iio

LVCIDEIA · FI
S

Giorgius descripsit.

5842 parva basis litteris non valde antiquis. Ferentini apud Giorgium.

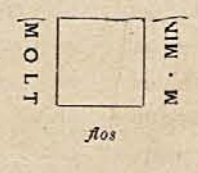

Descripsi. Garrucci syll. n. 1513.

Fortasse *M. Min[icius M. f. aed. ex aere] molt(aticio);* litterarum tamen forma formam recentiorem postremi vocabuli requirere videtur.

5843 in agro Ferentinati in loco q. d. *Colle Giovillo* prior pars reperta est a. 1846, altera postea accessit. Est ibi in museo publico.

C · NAEVIO
L·F·POB·BLAESO
IIII · VIR · IVR · DIC · AEDI
ARBITRATV
5 M · ACILI · M · F · PO

Recognovi descriptam a Giorgio (Secchiana n. 1 dant partem priorem).